

כתב מינוי. כתב עבורי. כתב תקנתא. כתב מסמך. כתב ענייני. כתב

פתקא. כתב האריה. כתב חזקה. כתב שריאתא. כתב שליחותא.

וכתב מינוי הוא בזמן שנועדין הישיבה כולה להושיב עליהם ראש ישיבה או שנשכמים הקהל כולו למנות עליהם ראש או זקן או דיין או נשיא וכותבין כולם וחותמין ועושין כתב מינוי לאותו הראש היאך מינוהו עליהם ושיהיו נשמעין אליו ושיהא הכתב ההוא לאותו הראש לראיה ולזכות והוא הקרוי שטר מינוי. ולא הוצרכנו לכתוי נוסח עשר שטרות אלו כדי שלא להאריך בדבר כי עושים הוקנים לשון כל אחת ואחת מהן על פי מה שנשכמים ביניהם אם רצו לגדור ולהחמיר בדבר מחמירין ואם רצו להקל מקילין. ובשטר שלישי מחכורנו זה שהוא שטר אפטרופסות תמצא הדין נוסחא. וגרסינן בפר' השותפין⁽¹⁾ בענין עובדא דרב שביומי אימנו רבנן לאותוביה לרב אחא מדפתי ברישא כי אחא שדר וונא דרבנן לאמלוכי ביה עכבינהו שדר וונא דרבנן אחריני עכבינהו נביה כדמלו ביה עשרה מליך ובשביומי⁽²⁾ וכו'. וגרסינן בסנהדרין ירושלמי בפי' דמר⁽³⁾ אלעזר והיתה ידי על הנביאים שוא⁽⁴⁾ והקוסמים

כוכ בסוד עמי לא יהיו, זהו העבור, ובכתב בני ישראל לא יכתבו זה המינוי. ואל ארמת ישראל לא יבואו זה ארץ ישראל. ר' אלעזר כד הוה סליק להכא אמ' הא גבי חדא, ואית דגרסי הא פלטו לי מחדא כד מטניה⁽⁵⁾ אמ' הא גבי תרתי כד דעייל לעיבורא אמ' הא גבי תלת, וכתב השנית הוא כתב עיבורית והוא כגון שמעכירין לשליח ציבור או לטבח או לסופר שנמצא בו דבר שאינו הנון או אפי' לדיין הם ושלים כגון דסנו שומעניה או כגון ששנה ושילש בעון ונסנו ביה רבנן לעבוריה וכתבו עליה כתב עבורי היאך העבירוהו מאותה שררה ואותה גדולה שמינוהו בה קודם לכן ושלא ישוב אליה עוד וכותבי' אותה כתב עבורי וחותמין עליה ראשי הקהל או ראשי המדרש על פי התנאי שמתנין ביניהן ושראו לעשות כדאמרי' בענין ההוא שבחא⁽⁶⁾ דלא סר סכיניה קמי חכם עברוהו ושמתוהו, וגרסינן בפר' ואלו מנלחין⁽⁷⁾ אמ' רב הונא באושא התקינו אב בית דין שסרח אין מגדין אותו מפני חלול השם אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך. חזר וסרח מגדין אותו בפרהסיא דכתי' וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה, כסוה כלילה. וגרסינן בסנהדרין ירושלמי בפר' כהן גדול⁽⁸⁾ אמ' ר' אלעזר כהן גדול שחטא מלקין אותו ואין מעבירין אותו מגדולתו. א"ר מונא כתי' כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני י"י כביכול מה אני

(1) בבא בתרא ד' י"ב ע"ב.

(2) רב שביומי.

(3) צ"ל: דמר ר'.
(4) החוזים שוא יחוקאל י"ג, ט.

(5) מינויניה.

(6) חולין ד' י"ג.

(7) מועד קטן ד' י"ז.

(8) גם הוריות פ"ג.

בגדולתי¹) אף אהרן בקדושתו. ר' אחא בשם ר' שמעון בן לקיש אמ' כהן משיח שחטא מלקין אותו בבית דין של שלשה אם תאמר בבית דין של שלשה ועשרים נמצא עלייהו ירידה לו. ריש לקיש אמ' נשיא שחטא מלקין אותו בבית דין של שלשה מה מחזירין ליה אמ' ר' חני משה דינין מחזירין ליה דוקטלי לון שמע ר' יודן כעס וכו'. אמ' ר' שמואל בר רב יצחק אל בני כי לא טובה השמועה אשר אנכי שומע מעבירים עם יי, עם יי מעבירים אותו. והכתב השלישי הוא כתב תקנתא והיא בעת שהסכימו עדה או קהל או ישיבה או בני המדרש או בני הכנסת לעשות תקנה בעיר או ביישיבתם או בבית הכנסת או כמדרש שלהם או ראשי ישיבות שהסכימו לעשות תקנה לישראל כנון אלו כולן כותבין כתב תקנה באלו התנאין התקנה לדעת אחת וחותרין באותה כתב תקנתא ואם הסכימו להחרים בכתב כל הפורץ באותה תקנה ובאותו גדר מחרימין. גרסינן בסנהדרין בפר' היו בודקין²) תניא אמ' ר' אליעזר³) שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה ולא לעבור על דברי תורה אלא לעשות סייג לתורה. ומעשה כאחד שרכב על הסוס בימי יונים בשבת והביאוהו לבית דין וסלקוהו⁴) וכן אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה והביאוהו לבית דין וסלקוהו⁴) לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך. והכתי' הר' הוא שטר מסמך והוא כנון שסומכין לאחד מן התלמידים שיקרא ר' או חכם או רב וכותבין כתב על כך והיא הקרויה כתב מסמך ואעפ"י שבדורות הראשונים או עדיין בארץ ישראל הוכה⁵) נוהגת סמיכה שהיו סומכין ביד למי שראוי לסמוך וסומכין ידיהו עליו ממש כענין שכתו' ביהושע בן נון ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו ואח"כ קורין אותו ר', וכן דיני קנסות והאידינא לא נהיגי דיני קנסות בחוצה לארץ ולא סמיכה להניח ידיהם על ראש הנסמך אבל האידינא ואפי' בחוצה לארץ⁶) או נסכמו זקני העיר או זקני הכנסת והמדרש לסמוך לאחד מן התלמידים נסכמים⁷) על כך וכותבין כתב מסמך בלא הנחת ידיהם על ראשו אלא שכותבין לו כתב מסמך לכרה זכר לסמיכה וכיון שכירו הוא אותו כתב מסמך מאותו יום ולהלן קורין אותו כל אדם ר' וממנין אותו בדיינין ובסודות החברים ושמושיו ומלבושיו כשמושי החכמים ועוספי החכמים והחברים והרבנים הנסמכים ולא כשמושי התלמידים שלא נסמכו עדיין. ותנינן בסנהדרין בפ"ק⁸) סמיכת זקנים ועריפת הענלה בשלשה מאי סמיכה⁹) בשלמא סמיכת זקנים סמיכת ר'¹⁰) כדאמרין אלא סמיכה מאי היא אמ' ר' יוחנן מסמכי סכא מנא לן אילימא מדכתי' ויסמוך את ירו עליו ויצוהו אי הכי תסני כהד וכי תימא משה רבינו במקום שבעים ואחד הוה קאי אי הכי ליבעי אחד ושבעים קשיא. אמ' ליה רב אחא כריה דרבא לרב אשי היכי סמכי ליה מותבי ליה. ידא ארישא¹¹) וסמכי ליה בשמיא וקרו ליה ר' ויהבי ליה רשותא למידן דיני

110

¹ לפנינו בסנהדרין: בקדושתו. ובהוריות; מה אני בגדולתי אף אהרן בגדולתו א"ר קדוש יהיה לך כביכול אני בקדושתו אף אהרן בקדושתו. וכנראה כצ"ל גם פה.
² ליתא בפי' היו בודקין והוא פי' ר' רב פרק שלאחריו והוא פי' ד' מ"ו ועי' לעיל ע' 117 בהערה.
³ כ"ה בר"ח ובדי"ף. וכנסמא: ר"א בן יעקב. ועי' בדקדוקי סופרים.
⁴ צ"ל: וסלקוהו.
⁵ צ"ל שצ"ל: היתה.
⁶ א.ס.
⁷ נסמכים.
⁸ ד' ב'.
⁹ ד' י"ג ע"ב.
¹⁰ צ"ל: סופים. עי' דקדוקי סופרים ד' י"ב הערה י".

קנסות. ומקשינן וחד לא סמיך כלומי חכם אחר אינו סומך לתלמידו הוא לברו בלא שלשה והאמי רב יהודה אמ' רב⁽¹⁾ זכור אותו האיש לטוב ור' יהודה בן בבא שמו עד וסמך חמשה זקנים וכו'. ותרגינן ר' יהודה בן בבא אחרני הוו בהדיה והאי דלא קא חשיב להו משום כבודו דרב יהודה בן בבא. אמ' ר' יהושע בן לוי אין סמיכה בחוצה לארץ דלא סמכינן בחוצה לארץ כלל ס' בהנחת ידא ארישא. ששיטא סומכינן בחוצה לארץ⁽²⁾ מאי, תא שמע דבעי⁽³⁾ ר' יוחנן עליה דרב שמן בר אבא דלא הוה גביה דליסמכיה ר' שמעון בן זיורוד וחד דעמיה ומנו ר' יוחנן⁽⁴⁾ בן עכמאי ואמרי ליה ר' יוחנן⁽⁵⁾ בן עכמאי וחד דעמיה ומנו ר' שמעון בן זיורוד חד דהוה גביהו סמכה חד דלא הוה גביהו לא סמכוה. רב חנניה ורב הושעיא הוה קא מצטער טובכא⁽⁶⁾ משתקד ר' יוחנן עליהו למסמכינהו לא הוה מסתייע מילתא והוה מצטער טובכא אמ' ליה לא ליצטער מר דמדבית עלי קא אתו דאי⁽⁷⁾ בר נחמני איד יונתן מניין שאין נסמכינן לבית עלי שנאמ' לא יהיה וקן בביתך כל הימים מאי וקן אילמא וקן סמש והא כתי' כל מרכות ביתך ימותו אנשים אלא סמיכה. ר' זירא הוה קא מיטמר מילי סמיכה⁽⁸⁾ דאמ' ר' זירא⁽⁹⁾ לעולם הוה קביל וקים כיון דשמעה להא דר' אליעזר⁽¹⁰⁾ אין אדם עולה לגדולה אלא איכ מוחלין לו על כל עונותיו אמצי נפשיה כי דסמכוה לר' זירא שרו ליה בנס⁽¹¹⁾ יומי הכי כל מן דין כל מן דין סמוכו לנא ולא תסמכו לנא לא מסרמסין ולא משורמסין. והא דאמרין אין סמיכה כלל בחוצה לארץ להנחת יד ממש על ראשו למידן דיני קנסות ואעפ"י שדיני קנסות היו דנין אותן בחוצה לארץ בימי הסנהדרין ואפ"י בלא סמיכה אכל לפי שלא היה סמיכה בבבל כל כך חכמי בבל נקראין ר' יו⁽¹²⁾ וכל חכמי ארץ ישראל נקראין ר' וכל שכן האירנא דאינה לסמיכה כלל בחוצה לארץ אבל איבעי בית דין או זקני עדה למיכתב לאחד מן התלמידים הראויים למסמך או למינוי האי כתב מסמך שאמרנו לעיל כותבין ואין בכך כלום דלא דמו זה לסמיכה וליתיה לסמיכה כלל אלא דמיון בעלמא וזכר לסמיכה הוא כדי שיכנסו התלמידים במדות החכמים שכתבנו לעיל ויתעלו מעט מעט בשורות ומעלות החכמה ושימושיה. ובירושלמי גרסינן⁽¹³⁾ תניי הסמיכות בשלשה לא היא (היא) סמיכה הן סמיכות תמן קרי למנויי סמיכותא. אמ' ר' אבא בר בינה⁽¹⁴⁾ כראשונה היה כל אחד ואחד סמנה את תלמידו כנון ר' יוחנן בן זכאי מינה את ר' אליעזר ואת ר' יהושע, ור' יהושע מינה את ר' עקיבא ור' עקיבא מינה את ר' מאיר ואת ר' שמעון אמ' ישב מאיר תחלה

(1) ד' י"ד.

(2) יש להוסיף: ונסמכינן בארץ הא אמרינן דלא אלא סומכינן בארץ ונסמכינן בחוץ לארץ.

(3) צ"ל דבכי, כמ"ש בדקדוקי סופרים ולפנינו בגמרא: דר"ש הוה מצטער עליה.

(4) וכיה בדקדוקי סופרים ולפנינו: ר' יונתן.

(5) מלות: "קא מצטער טובכא" יש למחוק פה.

(6) יש להוסיף: שמואל.

(7) צ"ל: סלמיסמיביה.

(8) לפנינו: אלעזר וכצ"ל גם פה.

(9) שתי מלות אלה הן בשבוע וצריך להוסיף: הכי לא כחל ולא שרק ולא מירכוס ויעלת

חן כי סמכוהו לר' אמ' ולר' אסי שרו להו.

(10) אולי צ"ל: רב.

(11) טובא גם כפי' הר"ח שם בקצור.

(12) לפנינו בירושלמי ובר"ח: ר' בא, ולא יותר ואולי הוא ר' בא בר בינה הסוכא כס'

מבוא בירושלמי לד"ף ד' ס"ז ע"ב.

נתכרכמו פניו של ר' שמעון אמ' ליה ר' עקיבא דייך שאני ובוראך מכירין כחך חזרו והלקו כבוד לבית הזה אמרו בית דין שמינה שלא מדעת הנשיא אין מינויו מינוי חזרו והתקינו שלא יהיו בית דין ממנין אלא מדעת הנשיא ולא היה הנשיא ממנה אלא מדעת בית דין. וכתב חמישי הוא כתב עניני כגון שמסכימין בית דין או זקני עדה או הישיבה על דבר לעשותו כותבין אותו הכתב ביניהן על הענין לפי מה שמסכימין ואותו הכתב היא הקרויה כתב עניני. והכתב הששי הוא כתב יפתקא והוא כגון ששולחין דינן הבית¹) במקום אחר או זקני העדה שולחין דעתן למקום אחר או כתב שכותב ריש גלותא לשופט ונותן לו רשות לילך ולדון או ללמד בישראל איסור והיתור ושמו בלשון ארמי יפתקא²). וכן נמי בזמן שנותנין רשות בני הישיבה וזו נמי נקראו יפתקא דרשוותא וכתב שימוש או שליחות בלשון ארמי יפתקא ולכך קורין לחכם³) סתם יפתקא דליטתא שהוא שימוש האלות ואי נמי שכותבין אותן האלות ככתב לסדר אותן לשליח המחרים. והכתב השביעי הוא כתב האריה והוא כגון ששולחין אחריו זקני העדה או הבית דין חזוק לאחד מחבריהם או אפילו לבעלי דין כמה שנשכמים דעתם היא הקרויה כתי האריה. והכתב השמיני הוא כתב חזקה והוא כגון שמחויקין הבית דין או זקני הקהל לאדם בקרקעי או בממון וכותבין לו כתב שירד באותו קרקע או באותו ממון ולא יהא שום אדם יכול להוציא מחזקתו והיא הקרויה שטר חזקה. ויש נמי מי שאומדין שבזמן שמחויקין אנשיאות או השררה או הדיינין או ביד אחד מחביריהם וכותבין לו כתב מפני המחלוקת שנחלקו מקצתם עליו גם היא הקרויה שטר חזקה. והכתב התשיעי הוא כתב שריאתא והוא כגון שנשכמין הבית דין או בני הישיבה או זקני עדה להחיר דבר או מנהג שאסרוהו עד אותו עת. וכן נמי אשה שאסרהו או איש שאסרוהו ונסכמו להחירו בדבר כתב שהחירו אותו הדבר היא הקרויה כתב שריאתא. והכתב העשירי הוא כתב שליחותא והוא כגון שהסכימו בית דין או זקני עדה או בני הישיבה לשלוח בעבור שום אדם או בעבור בעל דין וכותבין לו כתב שליחות על יד השליחות ואם הוא אדם אחר חושבין אותו כאלו הוא ממרה על פי זקני העדה ואותו כתב שכותבין לשלוח לו הוא הקרויה כתב שליחותא. ויש נמי מי שאומדין כי בשעה שנשכמין הבית דין או זקני העדה או בני הישיבה לעשות לשום אדם שליח ביד כותבין לו כתב על כך שעשאוהו שליח בית דין ואותו הכתב הוא הקרוי כתב שליחותא. ויש נמי מי שחולק על זה ואומ' שכל עת שבית דין שולחין שליח על אדם ואעפ"י שלא היה שלוחם מקודם אנו דנין בו כדן שליח בית דין לכל דבריו והכי אמרי לך אעפ"י שנאמ' כך שכל מי ששולחין אותו בית דין לדבר הוא קרוי שליח בית דין ואעפ"י שלא היה שלוחם מקודם מכל מקום כיון שיש להם לבית דין שליח מומן הכי מתחוי שפיר כדי שיהא יודע ומפורסם לכל באותו כתב שליחותא שעשו לו כשמונהו להיות שלוחם ולא יוכל שום בעל דין לומ' לא הייתי יודע שהוא שליח ביד, ודין שליח ביד דאמרינן לענין שהוא ככתרי לשמתא ולנתוחי ולזולתן וכדגרסי' בבבא קמא דנויקין בס' הגזול ומאכיל⁴) אמ' רבא⁵) שליחא דבי דינא מהימן ככתרי והני מילי לשמתא אבל לפתחא לא מיט ממזא הוא דקא מחסר ליה דבעי מתב

¹ אולי: הבית דין.

² עיי' בהלכות ר' יצחק גיאות ח"ב דף כ"ה ועיי' מ"ש בסוף ס' כל שוריי רב האי גאון עמוד 60.

³ צ"ל: לחרם.

⁴ ד' ק"ב ע"ב.

⁵ וכ"ה בר"ף. ובגמרא: רבינא.

וזא דסתחא¹). ואמי רבא קבעינן ויהיבין זמנא אפומא דאתתא ואפומא דשיבכא² ולא אמרן דליתיה במתא אבל איתיה במתא לא מיס אמרי ליה סברי אשכחיה שליחא ואמי ליה אעיג דליתיה במתא נמי לא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא מאי טעמא אשתלו ולא אמרו ליה ואעיג ביומיה לא אמרן אלא דלית ליה אורחא אבבי רבי דינא אבל אית ליה אורחא אבבי רבי דינא לא מיס לא אמרי³ סבר אשכחיה ואמי ליה, ונרסינן בכבא קמא⁴ דנויקין בפר' המקבל אמי שמואל ושליח ביד מנתח נחוחי אין משכני לא, כלומי אם היו⁵ בידיו של לוח כלום⁶ והוא עומד בחוץ שומטין ומוצאין מירו ונותנין ביד המלוה אבל ליכנס לכיתו ליטול משכנו לא והוא דתנן לא ימשכנו אלא בבית דין לא ינתחנו הוא אבל ליכנס לכיתו למשכנו לא והניא כוותיה דשמואל שליח בית דין שבא למשכן לא יכנס בביתו וממשכנו אלא עומד בחוץ והלה⁷ נכנס לכיתו ומוציא לו משכנו שנאמי בחוץ תעמוד והאישי אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העכוש החוצה:

הרי אלו עשר שטרות של הוקנים והחכמים ועוד יש ה' שטרות של הוקנים וחכמים שהן מקל לרדות בהן ואינן יסתק לוטאתא, וסתחא, ושמוחא, ונדויה, והיתרא, הכתב האי יסתק לוטאתא ולשון יסתק כבר פירשנו לעיל מהו ובזמן שכותבין ביד או זקני ערה או בני הישיבה והמדרש כתב אלות על כל מי שיעבור על תקנה סלוגית או על דבר סלוני יהא כך וכך כותבין אותו הכתב ומניחין אותו לזכר וקורין לו יסתק לוטאתא, ויש מי שאומרינן נמי כי החרם סתם שכותבין ביד על כל מה שרואין ועל חשד גוילה ונניבות ומסירותא היא נמי הקרייה יסתק לוטאתא. הכתב השני הוא כתב סתחא והיא כתב שכותבין על מי שהוא מורד אותו לדינא וכדמפורש בפר' הגוזל ומאכיל⁸ אמי רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצווח ואי אמי קבעו⁹ זימנא דמייתניא סהדי ומרעינן ליה לשטרא קבעינן¹⁰ ליה ואי לא אתי נטרינן ליה שני וחמישי ושני ואי לא אתא כתבין ליה סתחא ומשמתינן¹¹ ליה תשעיין יומין תלתין יומי קמאי לא כתבין אדרכתא¹² אנכסיה דילמא אוווי קא טרח תלתין יומין מציעאין לא כתבין אדרכתא¹³ אנכסיה דאמרינן¹⁴ ההוא דקא זבין נוסיה קא טרח אוווי סכאן ואילך ודאי קא כתבין אדרכתא אנכסיה והני מילי דקא מישתמיש אשחמושי ואמי אתינא אתינא אבל אמי לא אתינא לאלתר כתבין אדרכתא אנכסיה והני מילי בטלוח אבל סקרון לאלתר כתבין אדרכתא וכי

¹ וכ"ה בר"ף.

² צ"ל: דשיבכא.

³ כ"ה בר"ף.

⁴ צ"ל: בכבא מציעא (דף ק"ג).

⁵ לשון הר"ף.

⁶ צ"ל: כלום, כמ"ש.

⁷ צ"ל: ותלוח נכנס לביתו. כמ"ש.

⁸ בבא קמא ד' ק"ב ע"ב.

⁹ כ"ה בר"ף, ובגמרא: נקישו, נקטינן.

¹⁰ כהגהת ח"ח בר"ף.

¹¹ וכ"ה בר"ף.

¹² יש להוסיף: דילמא לא אשכח למיזף וקא טרח לזבני תלתין יומי בתראי לא כתבין

אדרכתא אנכסיה דאמרינן.

ואמ' רב¹) שליחא רבי דינא מהימן ככתרי והני מילי במלוה²) אבל סקרון לשמחא אבל לפתיחא וכו' כדכתבינן לעיל. ואמ' רבא האי דכתבי פתיחא עליה אדלא אתא לדינא כי אתא לדינא קרעינן ליה לפתיחא אדלא צאית דינא לא קרעינן עליה פתיחא עד דצאית ולא היא כי אמ' צייטנא קרעינן ליה לפתיחא. אמ' רב חסדא קבעינן ומן דייתי לדינא שני וחמישי ושני זמנא וזמנא דכתר זמנא ועד למחר לא כתבינן פתיחא. רב אשי איקלע לבי רב כהנא אשכחיה אפוס נהרא חוייא לההיא אחתא דאקבעיה וזמנא בצפרא וקא כתבי עלה פתיחא לאורתא אמ' ליה לא סבר לה מר להא דרב חסדא דאמ' קובעינן זמן שני וחמישי ושני אמ' ליה הני מילי נברא דלא שכיח במתא אבל איתתא דשכיחא במתא ויתבה ולא קאתא מעיקרא מוררת היא. והכתב השלישי היא כתב שמותא והיא בשעה שמשמתין בית דין שום אדם על איסורא שעשה וכותבין עליו בית דין או זקני העדה כתב שמותא ומפורש באלו מנלחין³) מאי שמותא אמ' רב שם מיתה ושמואל אמ' שממה יהיה. ואי נמי כמערכא מימנו אנגודא דכי רב ולא מימנו אשמתיה, ואמרינן נמי ומנא לן דאי איתפקדי⁴) בשליחא דבי דינא דאתי ההוא שליחא ואמ' ולא מתחוי כלישנא בישא דכת' העיני האנשים חנקר לא נעלה. ואמרינן לעיל נמי⁵) שליחא רבי דינא מהימן ככתרי והני מילי בשמתא אבל לפתיחא לא מאי טעמא זמנא הוא דקא מחסר ליה דבעי למיתב וזוא דפתיחא. ומנא לן דמשמתין⁶) דכת' אורו מרוז וכו' דהכי סבר⁷) גבר סלניא דכת' מלאך. ויש מקומות שאין כותבין על השמתא אלא השיפורי שהוא תקיעת שופר הוא הכרזה ובמקום הכתב ועתים רבים נמי שכותבין כתב שמותא כשהוא לזמן ארוך כדי שלא ישתכח הדבר. והכתב הר' הוא כתב נדויה והוא נמי על זה הדרך בשעה שמגדין בית דין לאיש על חטאו פעמים כשמתארך הנדוי ימים רבים כוהבין כת' נדויה כדאמרי' נמי בשמותא ואמרי' נמי כפרי' אלו מנלחין⁸) אמ' רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילא משמיה דרב מגדין לאלתר ושונין לאחר לי' יום ומחרמינן לאחר ששים. רב הונא בר חיננא אמ' רב חסדא שני וחמישי ושני כלום⁹) אין מגדין אותו לאלתר עד דמתרין ביה שני וחמישי ושני והי' לממנא אבל לאפקרותא מגדין לאלתר בלא התראה, ופי' אפקרותא מי שכזה ת"ח או מחלל שם שמים זו שעובר על המצות או שמלעני עליהם וזולתן, ואמרי' נמי אי זהו אפיקורוס זה המכונה¹⁰). . . בפני ת"ח אבל המכונה ת"ח עצמן חמור מאפיקורוס שהוא קרוי מגלה סני' בחורה ואין לו חלק לעיה. והכת' התי' הוא כתב התרה ואתה מוצאו כנון שעשה תשובה המשומר או המנודה והוא בעת שכתבו עליו כתב שמתא או נדויה וכששב מאותו עון שנדרוהו עליו ועושה מה שמצווין לו ביד מתירין אותו בית דין וכותבין עליו התרה מכיון שכתבו עליו כתב נדויה. ואתה מוצא כתב התרה בזמן שעשו ביד או זקני העיר או בני המדרש כת' תקנה ביניהן על דבר ואסרו אותו שלא יעשהו אדם וכותבין כת' תקנה ביניהן ואחרמתא

(1) צ"ל רבא כמ"ש ברי"ף.

(2) מלות "במלוה אבל סקרון" יש למחוק.

(3) מועד קטן ד' י"ו.

(4) צ"ל: איתפקר (שם ד' ס"ז).

(5) בבא קמא ד' קי"ב ע"ב.

(6) מועד קטן ד' ס"ז.

(7) עיי' דקדוקי סופרים.

(8) מועד קטן ד' ס"ז.

(9) כ"ב הרי"ף.

(10) צריך להוסיף: את חברו (סנהדרין ד' צ"ט:).

על אותו דבר ותמשך ביניהן אותה תקנה באיסור שנים רבות ואח"כ ראו ביניהם דבר צורך שעה להחירו בין שראו להחירו לצורך שעה עד זמן סלוני ולרחות בו את השעה כיון שראו להחירו לעולם כותבין על ההתרה כתב וחותמין עליו ביד אם ראו להחירו לעולם כותבין בכתב אותו זמן וזהו שקרויה כתב ההתרה, נשלמו אלו הי' השטרות שהן לזקנים ולביד מקל לרדות בהן. נותר עוד שטר אחר שעושיין זקני הקהל והדיינין להשוות ביניהן כמה יתן כל אחד ואחד בכך וכך מס או בכך וכך צדקה והיא הנקראת שטר ההשווייה ואתה מוצאה על ענייני הכלל שעושיין אותה ביד או זקני העדה הבקיאין בכל עסקי העיר להסיר המחלוקת והתנואות מסורעי המס. וכן נמי בזמן שנתלדל אחד מסורעי המס או שיצא מן המדינה מפני כובד המס וראוי להקל מהמס שיהיה רניל לפרוע או לסלקו לשנים ידועים מן המס כותבין בדבר כתב וחותמין לו שטר ההשווייה ההיא לכל בני המס להסיר מהם המחלוקת. וזהו נוסח שטר ההשווייה:

אנו זקנים ומנהיגים וראשי קהל מדינה פלונית כך היה שבעונותינו ובעון דורנו נברו היגונות ועצמו התלאות ורבו האנחות מכובד הפורעניות וגדל המסים ועוצם מיני התשחורות היוצאות עלינו בכל יום שאין כדי לומר כי האחרונות משכחות הראשונות על כי נתנו שונאינו עלינו עולם זה אומר אייתי ארנונגך וזה אומר אייתי גולנלך ומגדו בלו והלך ומתוך כך נתמעטו בני קהלינו מן המדינה עד שנשארו בעונותינו מעט מהרבה כחורן על ראש ההר וכנס על הנבעיה וחזרו המסים שיהיו על כל חברינו על ראשי הנותרים עד שאין יכולין לעמוד בהן כלל וכשל כח הסבל וכיון שראינו כך נשאנו ונתננו בדבר וראינו תקנה לכל הקהל הנותרים ולאותן שהלכו מטולטלין בארצות אולי יקבץ המקום נרחינו ויתקבצו המספורים במקומינו וראינו לעשות תקנה והשווייה לכל פורעי המס שיתן סלוני במאה דיגריין כך וכך ומזכירין כל פורעי המס ושיתן כל אחד ואחר מהם לפי חשבון זה בכל מאה דיגריין שיצאו על הקהל בין ממסים בין מארנוניות בין מגולנולות בין לטור וילא¹ בין לגלינסי² בין לצדקה בין לכל צרכי העיר שיצאו על הקהל והשווייה זו ותקנה זו קיימת כל זמן שלא יעשיר הרבה או שלא יעני אחד מהן מבני המס אבל אם ראו הבאים עושר לאחד מבני הקהל או לדול חס ושלום יחדשו להם על כל מה שראו וכל מי שיערער שום ערעור על תקנה זו ועל השווייה זו יהיו דבריו בטלין ומבוטלין חשובין כמנא דחסף תביר³ דלית ביה מששא אלא איכ יראה לבני הקהל בראיה גמורה שיעשיר או יעני אחד מהם כי לפי שראינו שהיה השווייה זו תקנה לכל פורעי המס ולכל בני קהלינו מגדולם ועד קטנם ולא עוד אלא להחזיר הגולין והמטולטלין ולהושיבם על אדמתם ולא יהיו כעוף נודד קן משולח והמקום ברחמי יסכים על ידינו ויכפול שכר טוב לכל המעמיד פסק זה וכל המקיים אותו מלכא דעלמא יברך יתיה ויזכה ויהי וכל העובר עליו יהא בנדוי ובחרם יהושע ובקללת אלישע בן שפט ובשמחה דשמתניהו רב יהודה בר יוחקאל⁴ לעקר ביא⁵ ושולם על ישראל חוץ מן העובר על תקנה זו וכל חברינו וזקננו ומנהיגנו יהיו עשורין מבורא הכל ומה שראינו בהסכמת בני קהלינו צוינו לכתוב ביום סלוני לירח סלוני

¹ צ"ל: לטרוינא (בבא בתרא ד' ח').

² וכ"ה בדקדוקי סופרים, לפנינו בבבא בתרא שם, וכן ביד רמ"ה: לאגלי גמא.

³ צ"ל: תביר.

⁴ קידושין ד' ע.

⁵ לעקרביא, ע"י כתובות ד' נ' דטרק ליה עקרביא וע"י שבת ד' ק' חיויה דרבנן פרק"י.

של שנה פלונית וחחמנו בזה להיות ביד כל הקהל לראיה ולזכות. ובזמן שפוסקי על אחד מבני המס בסך ידוע כותבין הכי וראינו תקנה זו לכל פורעי המס ולבני קהלינו כדי להחזיר הגולים מטולטלים אולי יקבץ המקום נדחוינו וכד¹) להקל מעליהם ושיפרעו מן המסים ומן הפרעונות כפי יכולתן ובכך בא לפנינו פלוני בן פלוני ובקש ממנו כרי לפסוק²) מעליו מס ידוע בכל שנה ושנה ולהעמידו על סך ידוע כפי השנת ירו ופסקנו עליו בהסכמת בני קהלינו בכך וכך דינרין בכל שנה שנה ופטרנוהו מכל פרעונות ותשחורות וקנסות ונריבא³) שיצא עלינו מחמת השלטון ומכל דבר גדול וקטן ולא יהא רשות לא לנו ולא לאחד מבני קהלינו לחזור עליו ולשנות ממנו פסק זה שפסקנו עליו מהיום ועד כך וכך שנה ולא לערער עליו שום ערעור בעולם אלא פסק זה כלכך שפסקנו עליו ולפי שראינו וכו'. ואם רצו לפטור נמי אחר מסורעי המס לנמרי עד כך וכך שנה מפני עלבוננו או מפני הפסדו או מפני שנרכי³) השלטון כותבין עליו כפי מה שיראו.

הרי נשלמו שלשה ושבעים שמרי הממונות והמשאות והמתנות. ועשר שמרות המסורות לחכמים ולזקנים ונדולי הצבור שאינן לשאר העם והשערות⁴) נמי שהן לזקניי מקל לרדות בהן. וענין שטר השוייה לפורעי המס, ואלו השמרות נמי יש מהן הרבה שהן מתחלקין לכמה שמרות על פי המאורעות והדיינין וסופרים למדין דבר מתוך דבר מדברי רבותי ומענין חבורנו זה וכותבין כל שטר ושטר לפי תולדתו ולצורך שעתו:

ת ם ב י ל א " ו

עד כאן הגיעו הלכות שמרות מהברצילוני.

¹) וכרי.

²) אולי: לפרוק מעליו. או לפסוק עליו.

³) עיי בערוך ערך גרב א'.

⁴) צ"ל: והשמרות.